

Siyasal Rıza Ölçeği^(*)

Fatih CEYLAN^(**)

Naci İSPİR^(***)

Ahmet Rağıp ÖZPOLAT^(****)

Öz: Bu çalışmanın amacı seçmenin oy verme davranışıyla ilgili bir "Siyasal Rıza Ölçeği" geliştirmektir. Siyasal rıza kavramı literatürde önemli bir yere sahipken, bu kavramı nicel olarak ölçmede kullanılacak Türkçe ölçme araçlarının bulunmaması ve bu kavramın Türkiye siyaset tarihinde seçmenin verdiği oyun, kendi rızasını yansıtmadığının anlaşılmasını sağlaması bakımından bu çalışma önemlidir. Betimsel tarama yöntemi kullanılan bu araştırmada, farklı demografik özelliklerde ve farklı düzeylerde olan toplam 220 seçmene ulaşılmıştır. Elde edilen veriler analiz edildiğinde; Cronbach alfa katsayısı değerinin .82 olduğu, AFA analizi sonucunda toplam %58,203 varyansı açıklayan yedi faktörlü yapının ortaya çıktığı ve DFA analizi sonucunda oluşan dört faktörlü ölçeğin uyum değerlerinin (ki-kare= $\chi^2=390.195$, $p=.000$, $df=202$, $\chi^2/df=1.932$, $RMSEA=.065$, $CFI=.89$, $GFI=.87$, $AGFI=.83$) şeklinde, kabul edilebilir düzeylerde olduğu görülmüştür. Bu şekilde geliştirilen 22 soruluk Siyasal Rıza Ölçeği, ilgili literatür bağlamında belirtilen özellikleri ölçme gücüne sahip bir ölçektir. Geliştirilen bu ölçeğin konuyla ilgili çalışma yapacak olan araştırmacılara yararlı olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Siyasal Rıza, Seçmen, Oy verme

Political Consent Scale

Abstract: This study aims to develop a Political Consent Scale related to voter voting behaviour. Although the concept, political consent has an important place in the literature, there is a lack of a reliable instrument in Turkish to measure the concept quantitatively. Then, this study is important with its instrument development perspective to understand whether the voters' voting behaviour reflects their consents. With a descriptive survey method, a total of 220 voters with different demographic characteristics and different levels were reached in the study. The data analyses showed that Cronbach alpha coefficient value of the scale is .82, EFA analysis of emerged seven-factor structures explained a total of 58,203% of the variance. The four-factor scale that emerged as a result of the CFA analysis showed that it had acceptable fit indices ($\chi^2=390.195$, $p=.000$, $df=202$, $\chi^2/df=1.932$, $RMSEA=.065$, $CFI=.89$, $GFI=.87$, $AGFI=.83$). The 22-item scale has all characteristic mentioned in the relevant literature and can be used by the researchers in the field.

Keywords: Political Consent, Voter, Voting Behaviour

^{*}) Bu çalışmanın genişletilmiş hali Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde Fatih Ceylan'ın doktora tezi olarak çalışılmaktadır.

^{**}) Öğr. Gör., Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Erzincan Meslek Yüksekokulu (e-posta: fceylan@erzincan.edu.tr)

^{***)} Prof.Dr., Atatürk Üniversitesi İletişim Fakültesi (e-posta: naciispir@atauni.edu.tr)

^{****)} Doç.Dr.. Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Eğitim Fakültesi (e-posta: ahmetozpolat@hotmail.com)

Makale Geliş Tarihi: 28.07.2018

Makale Kabul Tarihi: 12.04.2019

I. Giriş

En kısa tanımıyla “halk egemenliği” olarak tanımlanan demokrasi, ortaya çıkışından sonra toplumlar tarafından hızla benimsenip yaygınlaşmıştır. 18. yüz yılda, “Demokratik metot, halkın kendi iradesini gerçekleştirmek için, toplanacak kişileri seçme yoluyla, sonuçlar üzerinde son sözü söyleyerek ortak iyiliği sağlayan politik kararlara varması bakımından gerekli organizasyon tekniğidir” (Schumpeter, 2014: 321), şeklinde tanımlanan demokrasi felsefesinin, merkeze eşitliği alan bir yönetim şekli olduğunu söylemek yanlış olmaz. Bu eşitliği Aristoteles şöyle tanımlamıştır: “Demokrasi, herhangi bir bakımdan eşit olan insanların, mutlak olarak eşit oldukları düşüncesine dayanır” (Aristoteles, 2013, 58). Ancak, Aristoteles’in mutlak eşitlik üzerine dayandığı ve halkın tam katılımını öngören doğrudan demokrasinin sadece Antik Yunan gibi kalabalık ve karmaşık olmayan ilk toplumlarda uygulama şansı olduğu; aksine, modern demokratik toplumlardaki yönetim biçimleriyle ilişkisinin çok az olduğu (Akgün, 2008) siyaset bilimciler tarafından kabul edilen ortak bir görüştür. Çünkü, modern toplumlarda artan nüfus ve git gide karmaşıklaşan toplumsal ve siyasal yapının bir sonucu olarak, Antik Yunan’daki gibi bir doğrudan katılım imkânsız olmuştur. Bu bağlamda tarihsel süreç içerisinde gelişen toplumsal yapılara paralel olarak demokrasi de evrimleşmiş ve doğrudan-katılımcı demokrasi yerini çoğulcu-temsili demokrasiye bırakmıştır (Arslan, 2007).

Günümüzde yaygın olarak kullanılan temsili demokrasilerde siyasal iktidarın yapılanmasını belirleyen en önemli faktör yönetilenlerin siyasal hayata katılma davranışlarıdır. Temsili demokrasilerde bu katılma davranışlarının en basit ve en önemli şekli ise seçimler aracılığıyla kullanılan “oy verme” eylemidir. Dolayısıyla egemenlik anlayışının değişmesi ve temsili demokrasinin gelişmesiyle birlikte seçim olgusu önem kazanarak (Gül; Kiriş; Negiz vd. 2014), modern demokratik toplumlarda siyaset kurumunu büyük ölçüde belirleyen bir faktör olmuştur.

Tarihsel süreçte yönetilenler, yönetim konusundaki düşüncelerini ifade etmek ve yönetime baskı yapmak için çok çeşitli yöntem ve araçlar kullanmışlardır. Siyasal davranışlardan biri olan seçimler aracılığıyla gerçekleştirilen ‘oy verme’ eylemi, modern demokratik toplumlarda bu yöntem ve araçlar içerisinde merkezi bir yer kaplamaktadır (Özözen Kahraman, 2007). Zira, seçimler ve seçme eylemi olan oy verme olgusunun demokratik sürecin özü ve temelini oluşturduğu, demokrasi kuramcılarının en fazla vurguladıkları ortak bir olgudur (Sarıbay, 1998). Zira temsili-demokrasilerde siyasal iktidarı belirleyen en önemli olgu serbest seçimler olduğu için, iktidarı elde etmek, yani yöneten olmak isteyenlerin de yönetilenlerin desteğini kazanması önemli bir olgu haline gelmiştir. “Seçimlere birden çok partinin katılması ve beraberinde politik rekabetin artması dolayısıyla, partilerin kamuoyunu etkileyebilmeleri ve seçmen kitlesini ikna edebilmeleri çok büyük önem kazanmıştır” (Taşçıoğlu, 2009: 271). İşte bu noktada

‘Siyasal Rıza’ kavramı önem kazanmakta ve siyasal partilerin iktidarı elde edebilmek için seçmenleri bir şekilde etkileyerek (Temizel, 2012) kendilerine oy vermeye ikna etmeleri, yani onların rızalarını almaları, çağdaş demokrasilerde en önemli konu haline gelmiş durumdadır. Çünkü modern demokrasilerde “seçimler, ilk ve her şeyden önce, yönetime gösterilen rızayı (consensus) ifade eder” (Sarıbay, 1998, 75). Bu çerçevede, bu çalışmanın ana temasını “siyasal rıza” kavramı oluşturmaktadır. Fakat yerli ve yabancı literatür tarandığında; “siyasal rıza” konusuyla ilgili çok az çalışma olduğu, olan çalışmaların da rızayı ya kuramsal boyutta ya da iktidar açısından ele aldığı görülürken, özellikle seçmen açısından yapılmış hiç uygulama çalışmasına rastlanmamıştır. Bundan dolayı, bu çalışmanın ana amacı, seçmenin siyasal rızasını ölçebilecek bir “Siyasal Rıza Ölçeği” geliştirmektir. Ayrıca geliştirilecek bu ölçeğin, gelecekte siyasal rıza konusuyla ilgili çalışma yapacak olan araştırmacılara yardımcı olarak literatüre katkı sağlaması amaçlanmaktadır.

II. Yöntem

Bu çalışmada betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Betimsel tarama araştırmaları, sistematik bir taramayla başlar. Bu çalışmada öncelikle ilgili kuramsal literatür taranmıştır. Sonrasında literatür ışığındaki durum ortaya konmaya çalışılmıştır. Betimsel taramanın, araştırma alanıyla ilgili durumu, bulguları ile temsil etme gücü olduğundan (Karasar, 2013) bu çalışmada betimsel tarama modeli tercih edilmiştir.

A. İşlem

Genelde “rıza” ve özelden ise “siyasal rıza”, konularıyla ilgili önce yerli literatür taranmıştır. Taramalar sonucunda rıza kavramının hukuk gibi bazı alanlarda, alana özgü olarak ele alındığı görülmüştür. Buralardaki ele alımlarda ise kavramın kısa tanımlarının yapıldığı, genişçe tartışılmadığı görülmüştür. Bunların dışında konuya yakın olarak değerlendirilebilecek bazı tezler (Damlapınar, 2003; Duman, 2012; Çalışkan, 2013; Daşar, 2014; Durmaz, 2015 ve Çetin, 2015) incelenmiş; bu tezlerde “rıza” kavramının, “iktidarın rıza üretimi” boyutuyla ele alındığı ve kuramsal kısımlarda unsurlarını da içerecek genişlikte ele alınmadığı görülmüştür.

Daha sonra yabancı literatür taranmış ve yine rıza ve siyasal rıza konularıyla ilgili az sayıda kuramsal çalışmaların olduğu, uygulama çalışmasının ise olmadığı görülmüştür. İncelenen kuramsal çalışmalarda ise rıza ve siyasal rıza konularının unsurlarıyla birlikte genişçe ele alınmadığı görülmüştür. Ancak Amerika’da 2010 yılında Franklink G. Miller ve Alan Wertheimer’in editörlüğünde yayınlanan “The Ethics of Consent”, adlı derleme kitabının, John Kleinig tarafından yazılan “The Nature of Consent” adlı bölümü incelendiğinde, rıza kavramının kuramsal olarak unsurlarıyla birlikte, genişçe ele alındığı görülmüştür. Buradan hareketle rızanın unsurları; “Yetkinlik, Sorumluluk, Özgür İrade, Bilgilendirme, Gönüllülük, İyi Niyet ve Doğruluk” olmak üzere toplam yedi başlıkta toplandı. Daha sonra siyasal rıza kavramı kısa bir paragrafta tanımlanıp, altına bu yedi unsurun siyasal rıza açısından önemini ayrı ayrı kısaca açıklandıktan sonra en altta iki sorunun yer aldığı bir form hazırlandı. Birinci soruda deneklere, “Siz oy verirken, siyasal rızayla ilgili bu unsurlardan hangisine veya hangilerine önem

verirsiniz?”, şeklinde sorularak, şıklara yedi unsur yazıldı. İkinci soruda ise, “Siyasal rızayla ilgili, bu unsurların dışında sizin eklemek istediğiniz unsur veya unsurlar var mı, varsa nelerdir? Yazınız.”, şeklinde açık uçlu bir soru soruldu. Ölçeğin çalışma grubunu seçmenler oluşturacağı için, daha sonra bu form değişik cinsiyet, yaş ve meslek gruplarından seçmen niteliklerine sahip olan 30 kişiye uygulandı. Uygulamaya katılan deneklerin hepsinin oy verme karar sürecinde bu yedi unsurun hepsine önem verdiklerini belirttikleri ve bunların dışında siyasal rızayla ilgili olabilecek hiç bir unsur eklemedikleri görüldü.

B. Ölçek Maddelerinin Hazırlanması

Yapılan literatür taraması ve ön araştırmadan sonra, yedi başlıkta toplanan rızanın unsurları ile ilgili olarak, her bir başlıktan ortama 6-7’şer olmak üzere toplam 43 soruluk bir madde havuzu oluşturulmuştur. Madde havuzu araştırmacı tarafından ilgili literatür göz önüne alınarak oluşturulmuştur. Oluşturulan madde havuzu daha sonra 5 likertli soru formuna dönüştürülmüştür. Bu formdaki 5 likert: 1= Kesinlikle Katılmıyorum, 2= Katılmıyorum, 3= Kararsızım, 4= Katılıyorum ve 5= Kesinlikle Katılıyorum şeklinde kategorileştirilmiştir.

C. Anlaşılrlık

5 likertli forma dönüştürülen soruların anlaşılrlığını test etmek için yaşları 18 ile 65 aralığında değişen, farklı cinsiyet ve meslek gruplarından toplam 20 kişiye uygulama yapıldı. Anlaşılrlık testi uygulaması şu şekilde yapılmıştır: Önce deneklere 5 likertli forma dönüştürülmüş sorular verildi ve deneklerden soruları okuyup, kendi durumlarına göre puan vermeleri istendi. Ayrıca deneklerden, soruları okurken kendilerine göre tam olarak anlaşılmayan veya anlaşılması şüpheli gördükleri soru, kelime veya ifade olması durumunda bunları işaretleyip, not almaları istendi. Denekler verilen direktifler doğrultusunda denekler soruları okuyup cevapladı. Daha sonra deneklerle yüz yüze derinlemesine görüşmeler yapıldı ve bu görüşmelerde deneklere şu sorular soruldu:

1. Sorularda anlaşılmayan bir yer var mı?
2. Varsa neresi veya nereleri?
3. Bu sorulardan ne anlıyorsunuz?

Bu sorular çerçevesinde deneklerle yapılan yüz yüze derinlemesine görüşmeler sonucunda; bir soru ikiye bölünerek iki soru şeklinde soruldu ve denekler tarafından not alınan, herkes tarafından orijinal anlamında anlaşılması şüpheli görülen 6 kelime daha anlaşılır muadilleriyle değiştirilmiştir.

D. Geçerlilik

Anlaşılır testinden sonra oluşan 44 soruluk ölçek formu, uzman görüş formuna aktarılarak “Uzman Görüşü Alma Formu” hazırlandı. Hazırlanan bu form ölçekte yer alan soruların nicelik ve nitelik bakımından ölçülmek istenen davranışı ölçmede yeterli olup olmadığını belirlemek amacıyla (Büyüköztür, 2008, 169) görüşlerini almak için

siyasal iletişim alanında uzman, ikisi Profesör, ikisi Doçent ve biri de Doktor Öğretim Üyesi olan beş akademisyene gönderilmiştir. Uzman görüş formu 3 liketli (1= Uygun, 2= Kısmen Uygun, 3= Uygun Değil) olup ve uzmanların uygun olmayan sorularla ilgili görüşlerini kısaca açıklamaları için 4. olarak da açıklama bölümünün yer aldığı şekilde düzenlenmiştir. Daha sonra uzmanların görüşleri doğrultusunda; 3 soru ifade olarak, 7 kelime de daha anlaşılır muadilleriyle değiştirilmiştir. Uzmanlardan alınan geri bildirimler değerlendirildiğinde, alan uzmanlarının “Siyasal Rıza Ölçek Formu” nun geçerliliğine yönelik yapmış oldukları değerlendirme ortalamalarının $x=3$ üzerinden, $\bar{x}=2.6$ olduğu görülmektedir. Buna göre hazırlanan “Siyasal Rıza Ölçek Formu” nun geçerli ve uygulanabilir bir form olduğu anlaşılmıştır.

III. Çalışma Grubu

Geçerlilik çalışmasından sonra 44 soruluk 5 liketli ölçek formu güvenilirlik analizine tabi tutulmak için çalışma grubu; Erzincan ilinde yaşayan, yaşı 18 ve üzeri olan, oy kullanmasında herhangi bir sakınca bulunmayan, yani seçmen hüviyetine sahip olan farklı cinsiyet, yaş ve eğitim seviyelerinden tesadüfi yöntemle seçilen 237 kişiden oluşturulmuştur. Ancak bazı formların geri gelmemesi ve bazılarının da değerlendirmeye tabi tutulmayacak kadar ciddiyetten uzak bir şekilde doldurulduğu anlaşıldığından 17 form çıkarılmış, geriye kalan 220 form değerlendirmeye tabi tutulmuştur.

Çalışmaya katılan deneklerin cinsiyet bilgilerine bakıldığında; % 57,7’si (127) erkek, % 42,3’ü (93) ise kadındır. Çalışmaya katılan deneklerin yaş bilgilerine bakıldığında; % 24,5’i (54) 18-24 yaş aralığında, % 18,2’si (40) 25-31 yaş aralığında, % 16,8’i (37) 32-37 yaş aralığında, % 14,1’i (31) 38-44 yaş aralığında ve % 26,4’ü (58) ise 44 yaş ve üzeridir. Çalışmaya katılan deneklerin eğitim düzeylerine bakıldığında; % 3,2’si (7) ilköğretim, % 20,9’u (46) lise, % 51,4’ü (113) üniversite, % 12,3’ü (27) yüksek lisans ve % 12,3’ü (27) ise doktora düzeyindedir.

IV. Verilerin Analizi ve Bulgular

A. Güvenirlik Analizi

Uygulama sonucu elde edilen veriler SPSS 22 programı ile güvenilirlik analizine tabi tutulmuştur. Likert tipi ölçeklerin güvenilirliğini ölçmek için kullanılan Cronbach Alpha katsayısı, uyarlanan ölçek ve ölçeğin alt ölçeklerinin iç tutarlılığı hakkında bilgi veren (Tekin, 1993; Tezbaşaran, 1996; Turgut, 1997; Yıldırım, 1999) bir analizdir. Onun için 44 maddelik Siyasal Rıza Ölçeği maddelerinin iç tutarlılığının bir göstergesi olarak Cronbach Alfa katsayısı hesaplanmış bu hesaplama sonucu elde edilen bulgular tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Siyasal Rıza Ölçeğinin Cronbach Alfa Katsayısı
Güvenirlik Analizi

Cronbach's Alpha	Madde Sayısı
,82	44

Madde-Toplam İstatistikler				
	Madde silinirse Ölçek Ortalaması	Madde silinirse Varyans Ortalaması	Düzeltilmiş Madde – Toplam Korelasyonu	Madde silinirse Cronbach'm Alpha Değeri
S1	145,958	314,794	,463	,812
S2	145,949	321,020	,354	,816
S3	145,240	318,871	,534	,812
S4	145,518	323,699	,409	,815
S5	145,669	319,665	,468	,813
S6	145,026	328,118	,302	,818
S7	147,313	341,483	-,061	,828
S8	145,935	322,012	,363	,816
S9	146,135	325,488	,239	,819
S10	145,240	319,680	,460	,813
S11	145,367	318,538	,504	,812
S12	145,225	324,605	,366	,816
S13	145,613	323,504	,350	,816
S14	145,203	329,211	,236	,819
S15	147,595	343,859	-,111	,829
S16	147,572	340,500	-,037	,826
S17	147,718	337,894	,035	,824
S18	146,045	322,094	,340	,816
S19	146,302	332,828	,114	,823
S20	145,134	329,983	,230	,819
S21	146,669	323,572	,318	,817

S22	145,691	323,030	,379	,815
S23	146,541	329,035	,219	,820
S24	146,937	331,114	,166	,821
S25	146,104	328,998	,228	,819
S26	145,997	323,049	,347	,816
S27	146,358	317,158	,427	,813
S28	146,721	322,715	,314	,817
S29	146,756	323,572	,292	,818
S30	146,527	317,830	,415	,814
S31	147,102	326,328	,261	,819
S32	147,449	332,012	,147	,822
S33	146,632	326,988	,259	,819
S34	145,513	322,392	,415	,815
S35	146,362	327,283	,252	,819
S36	145,404	324,531	,298	,817
S37	145,676	327,518	,278	,818
S38	145,449	321,787	,413	,814
S39	145,239	327,277	,283	,818
S40	145,257	324,479	,448	,815
S41	145,217	326,988	,366	,816
S42	145,267	328,717	,231	,819
S43	146,617	338,702	-,017	,829
S44	146,045	325,015	,270	,818

Tablo 1 incelendiğinde Siyasal Rıza Ölçeğinin Cronbach Alfa katsayısı değerinin .82 olduğu görülmektedir. Cronbach's Alfa katsayısı .70'in üzerinde beklenen bir değer

olduğu (Erdem ve Meriç, 146) göz önüne alındığında, bu çalışmanın Cronbach Alfa katsayısı değerinin beklenen düzeyde olduğu görülmektedir. Bu durum çalışmanın iç tutarlılığın bir göstergesi olarak kabul edilebilir. Bu analizden sonra ölçek, yapı geçerliliğinin test edilmesi için açıklayıcı faktör analizine tabi tutulmuştur.

B.Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA)

Siyasal Rıza Ölçeğinin faktör yapısını incelemek amacıyla Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) yapılmıştır. Faktör analizinde öncelikle verilerin faktör analizinin uygulanabilir olup olmadığını anlamak amacıyla Kaiser-Moyer-Olkin (KMO) testi ve analiz edilecek değişkenler arasındaki ilişkilerin anlamlı ve sıfırdan farklı olup olmadığını anlamak amacıyla da Barlett testi uygulanmış olup bulgular tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. KMO ve Barlett’s Testi

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		.825
Bartlett's Test of Sphericity	Ki-Kare	3768,750
	df	946
	Sig.	0,000

Tablo 2’ye bakıldığında bu çalışmanın KMO katsayısının .825 olduğu görülmektedir. Bir ölçeğin KMO değeri, o ölçeğin kabul edilebilirliği açısından; 0.90’larda en iyi, 0.80’lerde çok iyi, 0.70’ler ve 0.60’larda vasat ve 0.50’lerde veya altında ise çok kötü olarak değerlendirilmektedir. Bu durumda KMO katsayısının 1’e yaklaştıkça mükemmel, 0.50’nin altında kaldıkça da kabul edilemez (Tavşancıl, 2010) olarak görülür. Bununla birlikte bir ölçeğin geçerli kabul edilebilmesi için KMO katsayısının genellikle en az .70 veya daha büyük olması beklenen bir durumdur (Hair; Anderson; Tatham et all. 1998). KMO katsayı değerinin .825 (yaklaşık .83) olduğu göz önüne alındığında bu çalışmanın kabul edilebilir bir çalışma olduğu anlaşılır.

Verilerin faktör analizi için uygun olduğu anlaşıldıktan sonra 44 maddelik Siyasal Rıza Ölçeği ilk önce faktör sayısına herhangi bir sınırlama getirilmeden, yani faktör sayısı serbest bırakılarak ve kavramsal anlamlılığın sağlanması ve artırılması için sık kullanılan bir yöntem olan varimax dik döndürme yöntemi seçilerek analiz edilmiştir. Bir çalışmanın faktör yapılarını belirlemek için kullanılacak farklı teknikler olmasına rağmen, temel bileşenler analizinde bu tekniklerden “Principal Component” analizinin literatürde çok sıkça kullanılan bir yöntem olduğu görülmektedir (Klainbaum; Kupper; Muller, 1987). Bu çalışmanın temel bileşenler analizinde de pricipial component kullanılmıştır.

Bir çalışmanın faktör analizinde, o çalışmada yer alan maddelerin faktör yüklerinin .40 veya üzerinde olması, o çalışmanın güvenilirliği açısından kabul edilebilir bulunmasına (Kline, 1994) rağmen, bu değer .30'a kadar düşürülmesi de kabul edilmektedir (Otrar ve Argın, 395). Ancak bu çalışmada çalışmanın güvenilirlik derecesinin daha iyi olması açısından .40 alt sınır olarak alınmıştır. Bu bağlamda yapılan ilk analize ilişkin bulgulardan öncelikle maddelerin faktör yüklerine ilişkin bulgular tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Siyasal Rıza Ölçeğinin Ortak Etken Varyans (Communalities) Değerleri

Communalities		
	Initial	Extraction
S1	1,000	,591
S2	1,000	,754
S3	1,000	,643
S4	1,000	,619
S5	1,000	,605
S6	1,000	,641
S7	1,000	,575
S8	1,000	,684
S9	1,000	,495
S10	1,000	,706
S11	1,000	,695
S12	1,000	,696
S13	1,000	,527
S14	1,000	,580
S15	1,000	,718
S16	1,000	,639
S17	1,000	,647
S18	1,000	,406

S19	1,000	,759
S20	1,000	,624
S21	1,000	,518
S22	1,000	,653
S23	1,000	,672
S24	1,000	,522
S25	1,000	,725
S26	1,000	,696
S27	1,000	,622
S28	1,000	,703
S29	1,000	,726
S30	1,000	,693
S31	1,000	,729
S32	1,000	,673
S33	1,000	,564
S34	1,000	,680
S35	1,000	,620
S36	1,000	,648
S37	1,000	,568
S38	1,000	,652
S39	1,000	,645
S40	1,000	,617
S41	1,000	,639
S42	1,000	,507

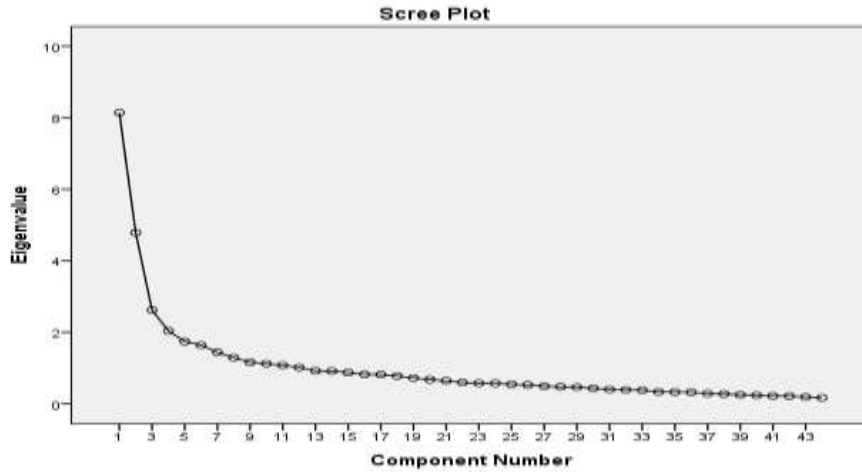
S43	1,000	,758
S44	1,000	,652

Tablo 3 incelendiğinde varimax döndürme öncesi maddelerin hepsinin faktör yüklerinin .40'ın üzerinde olduğu görülür. Bu durum bize bu maddelerin hepsinin faktör analizine tabi tutulmak için güvenilir olduğunu gösterir. Daha sonra bu analizde maddelerin oluşturduğu faktör yapısı ve açıkladığı varyans oranları ile ilgili bulgular tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Siyasal Rıza Ölçeği Madde ve Faktörlerinin Varyansı Açıklama Oranları

Açıklanan Toplam Varyans									
Faktör	İlk Özdeğerler			Kare Yüklerin Çekme Toplamları			Kare Yüklerin Dönme Toplamları		
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %
1	8,142	18,504	18,504	8,142	18,504	18,504	4,032	9,163	9,163
2	4,784	10,873	29,376	4,784	10,873	29,376	3,709	8,428	17,592
3	2,620	5,954	35,330	2,620	5,954	35,330	3,137	7,128	24,720
4	2,041	4,638	39,968	2,041	4,638	39,968	3,071	6,979	31,699
5	1,744	3,963	43,932	1,744	3,963	43,932	2,739	6,225	37,924
6	1,643	3,734	47,665	1,643	3,734	47,665	1,911	4,344	42,268
7	1,440	3,272	50,937	1,440	3,272	50,937	1,823	4,144	46,412
8	1,292	2,936	53,873	1,292	2,936	53,873	1,729	3,929	50,341
9	1,164	2,646	56,519	1,164	2,646	56,519	1,672	3,800	54,141
10	1,123	2,553	59,072	1,123	2,553	59,072	1,600	3,637	57,777
11	1,076	2,445	61,517	1,076	2,445	61,517	1,432	3,254	61,032
12	1,018	2,313	63,830	1,018	2,313	63,830	1,231	2,798	63,830

Tablo 4 incelendiğinde, değeri 1'in üzerinde olan 12 faktörde toplam açıklanan varyansın % 63,830 olduğu görülmektedir ki, bu oran kuramsal olarak kabul edilebilir bir orandır. Daha sonra oluşan bu faktör yapısının kaç faktörde toplanabileceğini anlamak için bakılan analizin Scree Plot test sonucu bulguları şekil 1'de verilmiştir.

Şekil 1. Siyasal Rıza Ölçeğinin Scree Plot Test Sonucu

Scree Plot incelendiğinde, ilk 7 noktaya kadar kırılma olduğu 7. noktadan sonra düz bir seyir izlediği görüldüğü için ölçek 7 faktörlü bir yapıya zorlanarak yeniden analiz edilmiştir. Yapılan analiz sonucu maddelerin ve faktörlerin varyansı açıklama oranları tablo 5’de verilmiştir.

Tablo 5. Siyasal Rıza Ölçeği Madde ve Faktörlerinin Varyansı Açıklama Oranları

Açıklanan Toplam Varyans									
Faktör	İlk Özdeğerler			Kare Yüklerin Çekme Topamları			Kare Yüklerin Dönme Topamları		
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %
1	8,142	18,504	18,504	8,142	18,504	18,504	4,730	10,751	10,751
2	4,784	10,873	29,376	4,784	10,873	29,376	4,119	9,360	20,111
3	2,620	5,954	35,330	2,620	5,954	35,330	3,322	7,549	27,661
4	2,041	4,638	39,968	2,041	4,638	39,968	3,272	7,436	35,096
5	1,744	3,963	43,932	1,744	3,963	43,932	2,943	6,690	41,786
6	1,643	3,734	47,665	1,643	3,734	47,665	2,339	5,315	47,102

7	1,440	3,272	50,937	1,440	3,272	50,937	1,688	3,835	50,937
---	-------	-------	--------	-------	-------	--------	-------	-------	---------------

Tablo 5 incelendiğinde, 7 faktörlü bir yapı ortaya çıktığı görülür. Bu faktörlerin açıkladığı varyans oranları şu şekildedir: 1. Faktör %10.751, 2. Faktör % 9,360, 3. Faktör % 7,549, 4. Faktör % 7,436, 5. Faktör % 6.690, 6. Faktör % 5.315 ve 7. Faktör % 3.835 olmak üzere toplamda % 50,937 varyansın açıklandığı görülür. Ortaya çıkan bu 7 faktörlü yapıdan sonra maddelerin varimax döndürme öncesi faktör yükleri incelenmiş ve bulgular tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6. Siyasal Rıza Ölçeğinin Ortak Etken Varyansı (Communalities) Değerleri

Communalities		
	Initial	Extraction
S1	1,000	,536
S2	1,000	,662
S3	1,000	,640
S4	1,000	,536
S5	1,000	,389
S6	1,000	,611
S7	1,000	,515
S8	1,000	,577
S9	1,000	,322
S10	1,000	,605
S11	1,000	,532
S12	1,000	,658
S13	1,000	,356
S14	1,000	,513
S15	1,000	,530
S16	1,000	,601

S17	1,000	,569
S18	1,000	,305
S19	1,000	,133
S20	1,000	,529
S21	1,000	,376
S22	1,000	,558
S23	1,000	,576
S24	1,000	,440
S25	1,000	,518
S26	1,000	,526
S27	1,000	,517
S28	1,000	,659
S29	1,000	,681
S30	1,000	,680
S31	1,000	,722
S32	1,000	,613
S33	1,000	,471
S34	1,000	,291
S35	1,000	,512
S36	1,000	,479
S37	1,000	,440
S38	1,000	,625
S39	1,000	,568
S40	1,000	,434

S41	1,000	,527
S42	1,000	,351
S43	1,000	,253
S44	1,000	,475

Tablo 6 incelendiğinde, varimax döndürme öncesi 5, 9, 13, 18, 19, 21, 34, 42 ve 43 olmak üzere toplam 9 maddenin faktör yükününü .40'ın altında olduğu görülmüştür. Bu maddeler çalışmanın güvenilirliğini düşüreceği düşünüldüğünden çalışmadan çıkarılmış ve tekrar analiz yapılmıştır. Yapılan analiz sonucu maddelerin ve faktörlerin varyansı açıklama oranları tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7. Siyasal Rıza Ölçeği Madde ve Faktörlerinin Varyansı Açıklama Oranları

Açıklanan Toplam Varyans									
Faktör	İlk Özdeğerler			Kare Yüklerin Çekme Toplamları			Kare Yüklerin Dönme Toplamları		
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %
1	7,302	20,863	20,863	7,302	20,863	20,863	4,152	11,864	11,864
2	4,381	12,517	33,379	4,381	12,517	33,379	3,950	11,284	23,148
3	2,451	7,002	40,381	2,451	7,002	40,381	2,968	8,479	31,627
4	1,742	4,978	45,359	1,742	4,978	45,359	2,797	7,991	39,619
5	1,602	4,576	49,935	1,602	4,576	49,935	2,773	7,922	47,541
6	1,554	4,440	54,375	1,554	4,440	54,375	2,092	5,976	53,517
7	1,340	3,828	58,203	1,340	3,828	58,203	1,640	4,686	58,203

Tablo 7 incelendiğinde faktör yükü .40'ın altında olan 9 maddenin analizden çıkarılması sonrasında açıklanan toplam varyansın % 50,937'den % 58,203'e yükseldiği görülmektedir. Açıklanan varyansların faktörlere dağılımı şu şekildedir: 1. Faktör % 11,864, 2. Faktör % 11,284, 3. Faktör % 8,479, 4. Faktör % 7,991, 5. Faktör % 7,922, 6. Faktör % 5,976 ve 7. Faktör % 4,686 varyans açıklamıştır. Ortaya çıkan bu 7 faktörlü yapıdan sonra maddelerin faktör yükleri incelenmiş ve bulgular tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8. Siyasal Rıza Ölçeğinin Ortak Etken Varyansı (Communalities) Değerleri
Communalities

	Initial	Extraction
S1	1,000	,579
S2	1,000	,708
S3	1,000	,649
S4	1,000	,528
S6	1,000	,621
S7	1,000	,540
S8	1,000	,620
S10	1,000	,634
S11	1,000	,558
S12	1,000	,662
S14	1,000	,545
S15	1,000	,585
S16	1,000	,638
S17	1,000	,592
S20	1,000	,542
S22	1,000	,507
S23	1,000	,599
S24	1,000	,460
S25	1,000	,564
S26	1,000	,581
S27	1,000	,522

S28	1,000	,658
S29	1,000	,692
S30	1,000	,690
S31	1,000	,728
S32	1,000	,641
S33	1,000	,476
S35	1,000	,509
S36	1,000	,480
S37	1,000	,460
S38	1,000	,631
S39	1,000	,615
S40	1,000	,482
S41	1,000	,554
S44	1,000	,520

Tablo 8 incelendiğinde varimax döndürme öncesi bütün maddelerin faktör yüklerinin .40'ın üzerinde, yani kabul edilebilir düzeyde olduğu görülmüştür. Daha sonra ortaya çıkan Siyasal Rıza Ölçeğinin 7 faktörden oluşan faktör yapısı incelenmiş ve bulgular tablo 9'da verilmiştir.

Tablo 9. Siyasal Rıza Ölçeğinin Faktör Analiz Sonucu

Döndürülmüş Bileşen Matrisi							
	1	2	3	4	5	6	7
S20	,665	,042	-,003	,060	-,220	-,179	-,121
S12	,662	-,179	,122	,358	-,178	-,078	,105
S10	,658	,067	,152	,120	-,248	,073	,304
S6	,648	-,011	,156	,142	-,361	-,154	,048

S11	,623	,046	,172	,107	-,058	,242	,254
S14	,618	-,202	,138	,149	-,257	,044	-,112
S22	,576	-,031	,072	,059	-,007	,404	-,049
S3	,550	,022	,335	,467	-,124	-,016	,018
S31	-,145	,837	-,009	,028	,063	,004	-,041
S29	-,060	,822	-,002	-,010	,095	-,021	,061
S30	-,011	,782	-,051	,149	-,036	,178	,143
S28	,116	,779	-,093	-,091	,114	-,012	,088
S32	-,278	,718	-,024	,062	,181	-,106	,009
S27	,262	,573	-,038	,019	,164	,036	,309
S38	,108	-,013	,767	,171	-,047	,015	,007
S39	,081	-,138	,743	,168	-,057	-,078	,009
S37	,039	-,032	,638	-,004	-,095	,132	,155
S40	,336	,006	,559	,221	-,017	,077	,041
S41	,428	-,158	,540	,033	,082	,199	-,086
S44	,008	,161	,508	-,027	-,095	,368	-,300
S2	,109	,102	,086	,819	,021	-,069	-,046
S8	,081	-,057	,086	,736	-,125	,173	,126
S1	,188	,212	,167	,640	-,081	,153	-,175
S4	,366	-,072	,119	,591	-,051	,028	,149
S16	-,208	,157	-,110	,012	,746	-,039	-,003
S17	-,127	,145	,043	-,121	,732	-,024	,039
S15	-,265	,151	-,002	-,201	,664	-,067	,082
S7	-,204	,037	-,188	,020	,662	,109	,106

S25	,066	-,074	,023	,145	-,149	,701	,138
S23	,171	,180	,040	-,074	,294	,609	-,271
S26	,079	-,054	,099	,415	-,204	,556	,199
S24	-,257	,074	,239	-,011	,175	,539	,098
S35	,067	,212	-,048	,070	,179	,029	,647
S33	-,057	,364	,044	-,029	,167	,104	,547
S36	,204	-,015	,372	,016	-,247	,030	,487

Tablo 9 incelendiğinde Siyasal Rıza Ölçeğinin varimax dik döndürme yöntemi kullanılarak faktör analizi sonucu 7 faktörde, her maddenin faktör yükü .40'ın üzerinde, toplam 35 sorudan oluştuğu görülmektedir. Ortaya çıkan bu faktör yapısı incelenerek faktörlere önerilen adlar tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10. Siyasal Rıza Ölçeğinin Faktör Yapısı ve Faktörlere Önerilen İsimler

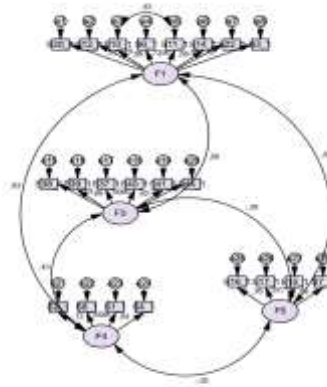
Faktör No	Madde Sayısı	Maddeler	Önerilen İsimler
1	8	20, 12, 10, 6, 11, 14, 22, 3	Sorumluluk
2	6	31, 29, 30, 28, 32, 27	Gönüllülük
3	6	38, 39, 37, 40, 41, 44	Doğruluk
4	4	2, 8, 1, 4	Yetkinlik
5	4	16, 17, 15, 7	Özgür irade
6	4	25, 23, 26, 24	Bilgilendirme
7	3	35, 33, 36	İyi niyet

C.Doğrulamalı Faktör Analizi (DFA)

Kuramsal temele dayanarak yapılan Açıklayıcı Faktör Analizleri sonucu 35 maddeden oluşan 7 faktörlü Siyasal Rıza Ölçeği daha sonra Doğrulamalı Faktör Analizi (DFA) analizine tabi tutulmuştur. Geleneksel olarak kökeni genel faktör analizlerine dayanan ve daha çok sosyal bilimlerde ölçek geliştirme veya geçerlik analizlerinde kullanılan bir analiz türü olan DFA, araştırmacı tarafından önceden belirlenmiş bir modelin, uyum indeksleri verileri ile doğrulanmasını sağlamak amacıyla yapılır (Şimşek, 2007). Bu çalışmanın DFA analizleri yapısal eşitlik modellemede kullanılan istatistiksel bir yazılım olan AMOS (Analysis of Moment of Structure) (Meyers; Gamst ve Guarino, 2006) programı ile yapılmıştır. Yapılan analizlerde şu bulgular elde edilmiştir:

Faktör analizleri sonucu oluşan 7 faktörlü yapı analiz edilmiş ve faktörler arasında oluşan korelasyonlar incelendiğinde; 3 faktörün diğer faktörlerle korelasyonunun olmadığı veya negatif korelasyon ürettikleri ve uyum indekslerini karşılamadıkları görülmüştür. Dolayısıyla yapısal eşitlik analizinde bu üç faktör modelden çıkarılmıştır. Analize kalan dört faktörlü yapı ile devam edilmiştir.

Yapılan analizden sonra faktörler arasında oluşan korelasyonlar incelendiğinde; 5. faktörün diğer faktörlerin hepsiyle negatif, diğer faktörlerin ise 5. faktör hariç, kendi aralarında en düşüğü .43 olmak üzere pozitif korelasyona girdiği gözlenmiştir. Daha sonra ölçeğin model fit değerleri incelenmiş ve ortaya çıkan indekslerin genelde kabul edilebilir değerlerde olduğu görülmüştür. Ancak modifikasyon göstergeleri incelendiğinde, 1. faktörün 3 ile 5. maddeleri arasında yapılacak bir modifikasyonun ölçeğin uyum iyiliğini artıracığı gözlenmiş, bunun dışında, model fit değerlerini önemli derecede düzeltecek başka bir modifikasyon göstergesi olmadığı görülmüştür. Bundan dolayı 1. faktörün 3 ile 5. maddeleri arasında bir modifikasyon yapılmış ve model fit değerleri ile ilgili şu sonuçlar bulunmuştur: DFA sonucunda ki-kare uyum indeksinin ($\chi^2=390.195$, $p=.000$, $df=202$, $\chi^2/df=1.932$) şeklinde anlamlı olduğu görülmüştür. Bir ölçeğin RMSEA uyum indeksinin .05’den küçük olması çok iyi bir uyumu (Malhotra vd. 2004,344) gösterirken, 0,05 ile 0,08 aralığında olması iyi uyumu gösterdiği (Adams; Nelson; et all. 1992; Byrne, 2001; Costa-Font and Gil, 2009) kabul edilmektedir. Ancak bunların yanı sıra .10’dan küçük değerlerin de kabul edilebilir değerler olduğu belirtilmektedir (Anderson ve Gerbing, 1984; Cole, 1987). Bu çalışmanın DFA analizinde elde edilen RMSEA=.065 ve RMR=.087 değerleri dikkate alındığında modelin uyum değerlerinin makul düzeyde olduğu söylenebilir. Ayrıca yeni geliştirilen modelin uyum değerlerinin makul düzeyde olduğu söylenebilir. Ayrıca yeni geliştirilen bir ölçekte Comparative Fit İndeks (Karşılaştırmalı Uyum İndeksi)= CFI ve Goodness of Fit İndeks (Uyum iyiliği)= GFI’nin .85’in, Adjusted Goodness of Fit İndeks (Düzeltilmiş Uyum İndeksi)= AGFI’nin .80’in üstünde olması o ölçeğin kabul edilebilir olduğunun (Anderson ve Gerbing, 1984; Cole, 1987) göstergelerindedir. Bu çalışmada GFI=.87, AGFI=.83, CFI=.89 olduğu ve yine çalışmanın NFI=.80, IFI=.89 gibi değerleri göz önüne alındığında, modelin kabul edilebilir düzeyde uyum gösterdiği görülmektedir. Bu şekilde ortaya çıkan modelin path diyagramı ve faktör yükleri şekil 2’de verilmiştir.

Şekil 2 .Siyasal Rıza Ölçeğinin Path Diagramı ve Faktör Yükleri

Şekil 2 incelendiğinde; 5. faktörün diğer faktörlerle negatif, diğer faktörlerin ise kendi aralarında kuramsal olarak kabul edilebilir seviyelerde (.30'dan büyük) pozitif korelasyona girdikleri görülmektedir. Sonuç olarak, Siyasal Rıza Ölçeğinin 4 faktörlü yapıda 22 sorudan oluştuğu görülmektedir.

D.Madde Analizi

AMOS analizleri tamamlanan Siyasal Rıza Ölçeğinin madde ayırt ediciliğini test etmek için %27'lik alt grup-üst grup madde karşılaştırması yapılmış; ölçeğin %27'lik alt ve üst grupların madde puanlarındaki farklara ilişkin t değerlerinin 8.21 ($p<.00$) ile 19.71 ($p<.00$) arasında sıralandığı görülmüştür. Yapılan t testinin bulguları tablo 11'de verilmiştir.

Tablo 11. Siyasal Rıza Ölçeğinin Toplam Puanlara Göre Belirlenmiş %27'lik Alt ve Üst Grupların Madde Puanlarındaki Farklara İlişkin t Değerleri

Faktör	Madde No	t	Faktör	Madde No	t	Faktör	Madde No	t	Faktör	Madde No	t
Sorumluluk	1	8.66*	Doğruluk	9	11.75*	Yetkinlik	15	19.71*	Özgür İrade	19	14.40*
	2	9.97*		10	9.87*		26	14.50*		20	11.00*
	3	11.46*		11	10.26*		17	15.70*		21	12.45*
	4	7.26*		12	8.55*		18	9.87*		22	15.44*
	5	10.50*		13	11.34*						
	6	8.77*		14	12.11*						
	7	9.46*									
	8	8.21*									

* $p<.00$

Tablo 11 incelendiğinde Siyasal Rıza Ölçeğinin her bir maddesine ve toplam puanına ilişkin t değerlerinin tümü $p<.00$ önem düzeyinde anlamlı olduğu görülmektedir. Bu bulgular Siyasal Rıza Ölçeğinin alt boyutlarının Siyasal Rıza ile ilgili Sorumluluk, Doğruluk, Yetkinlik ve Özgür İrade faktörlerinin yüksek olan maddeleri ile düşük olanlarının birbirinden ayırt edildiğini göstermektedir. Sonuç olarak, yapılan tüm analizler sonucu ortaya çıkan 22 maddelik "Siyasal Rıza Ölçeği" tablo 12'de verilmiştir.

Tablo 12. *Siyasal Rıza Ölçek Maddeleri*

No	Siyasal Rıza Ölçeği
1	Oy verme kararımı hiç kimseden etkilenmeden, kendi özgür irademle veririm.
2	Oy verme kararımı kişisel hesaplarıma göre değil, ülke çıkarlarına göre alırım.
3	Ben, her seçimde mutlaka oy kullanmaya gayret ederim.
4	Oy verme kararımı sadece kendi irademle veririm.
5	Kullandığım oy ile ülke geleceğinin belirlenmesinde bir rol sahibi olacağımı düşünürüm.
6	Oy verme kararımın sadece bana ait olmasına dikkat ederim.
7	Oy verme kararımında siyasilerin verdikleri bilgilerin doğruluğuna önem veririm.
8	Oy verme kararımında belirleyici olan ölçütlerim (iyi hizmet, eğitim, tecrübe, inançlar... gibi) vardır.
9	Partisini desteklesem de niyetinden şüphe ettiğim adaya oy vermem.
10	Yalan söylediğini anladığım bir adaya oy vermem.
11	Oy verme kararımında ön yargılı davranmam.
12	Oy verme kararımında partilerin topluma karşı açıklığına/dürüstlüğüne önem veririm.
13	Oy verme kararımında ülke sorunlarına gerçekçi çözümler sunan adaylara önem veririm.
14	Farklı ideolojide de olsa, doğruluğuna inandığım adaya oy veririm.
15	Oy verme karar sürecimde milletvekili adayları ile ilgili araştırma yaparım.
16	Oy verme karar sürecimde belediye başkan adayları ile ilgili araştırma yaparım.
17	Oy verme karar sürecimde partiler ile ilgili araştırma yaparım.
18	Oy verme karar sürecimde deneyimlerimden faydalanırım.
19	Oy verme kararımı sosyal çevremün düşüncelerine göre belirlerim.
20	Oy verme kararımı seçimlerden önce yapılan anket sonuçlarına göre belirlerim.
21	Aile büyüklerim hangi partiye oy verirse ben de o partiye oy veririm.
22	Toplumun genel algısı oy verme kararımı etkiler.

V.Sonuç

Modern demokrasilerde yöneteni, başka bir ifadeyle iktidarı belirleyen en önemli faktör seçimler aracılığıyla gerçekleştirilen “oy verme” davranışdır. Konuyla ilgili alan yazın tarandığında seçmenin oy verme davranışları ile ilgili birçok çalışma olduğu, ancak seçmenin “oy verme” davranışının kendi rızasını yansıtmayı yansıtmadığıyla ilgili hiç uygulama çalışmasının olmadığı görülmüştür. Bu açıklığı kapatmak amacıyla yapılan bu çalışmada seçmenin rızasını ölçebilecek, toplam 22 sorudan oluşan bir “Siyasal Rıza Ölçeği” geliştirilmiştir. Geliştirilen bu ölçeğin konuyla ilgili literatüre katkı sağlaması umulmaktadır.

A.Ölçeğin Puanlanması ve Yorumu

Siyasal rıza ölçeği alt ölçeklere göre puanlanan bir ölçektir. Ölçek toplam madde üzerinden analiz yapılmasına uygun değildir. Ölçeğin alt ölçeklerinden alınan puanın yüksekliği bireyin siyasal rıza gösterirken bu boyutları dikkate aldığını göstermektedir. Ölçek maddeleri ölçek alt boyutlarına eşit dağılmadığı için aşağıdaki tabloda verilen formül ($[100 \div \text{en yüksek puan}] \times \text{alt ölçek puanı}$) kullanılarak siyasal rıza ölçeği puanı 100 üzerinden eşit bir biçimde hesaplanır. Ölçek alt ölçeklerindeki puan hesaplamalarında aşağıdaki tabloda verilen formül kullanılmaktadır.

Tablo 13. Siyasal Rıza Ölçeğinin Puanlaması

Alt ölçek	Toplam madde	En düşük puan	En yüksek puan	Alt ölçek puanı
Sorumluluk	8	8	40	Alt Ölçek Puanı X 2,5
Doğruluk	6	6	30	Alt Ölçek Puanı X 3,3
Yetkinlik	4	4	20	Alt Ölçek Puanı X 5
Özgür İrade	4	4	20	Alt Ölçek Puanı X 5

Kaynaklar

- Adams, D. A., Nelson, R.R., & P. A. Todd. (1992). “Perceived Usefulness, Ease of Use and Usage of Information Technology: A Replication” [Algılanan Yararlılık, Kullanım Kolaylığı ve Bilgi Teknolojilerinin Kullanımı: Bir Çoğaltma]. *Management Information Systems Research Center MIS Quarterly*, 16 (2), 227-247.
- Akgün, B. (2008). “Küreselleşme, Bilgi Toplumu ve E-Demokrasi”. Zülfikar Damlapınar (Ed.), *Medya ve Siyaset* (ss. 165-186) içinde. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Anderson, J.C. & Gerbin, D. W. (1984). “The effect of Sampling Error on Convergence, Improper Solutions, and Goodness-of-fit Indices for Maximum Likelihood Confirmatory Factor Analysis” [Maksimum Olabilirlik Doğrulayıcı Faktör Analizi

için Örnekleme Hatalarının Yakınsama, İyileştirici Çözümler ve Uyumluluk Endeksleri Üzerine Etkisi]. *Psychometrika*, 49(2), 155-173.

Aristoteles (2013). *Politika*. (Çev.: Murat Temelli). İstanbul: Ark Yayınları.

Arslan, A. (2007). "1963'ten Günümüze Yerel Seçim Sonuçları Temelinde Türkiye'nin Siyasi Yapısı". *İnsan Bilimleri*, 4(1), 1-32.

Büyükköztürk, Ş. (2008). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*. (9. Baskı). Ankara: Pegem A Yayınları.

Byrne, B.M. (1998). *Structural Equation Modeling with LISREL, PRELIS and SIMPLIS: Basic Concepts, Applications and Programming*, Lawrence Erlbaum Associates, Mahwah, New Jersey.

Cole, D. A. (1987). "Utility of Confirmatory Factor Analysis in Test Validation Research" [Test Doğrulama Araştırmalarında Doğrulayıcı Faktör Analizinin Yararı]. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 55(4), 1019-1031.

Costa-Font, M. & Gil, J. M. (2009). "Structural Equation Modelling of Consumer Acceptance of Genetically Modified (GM) Food in the Mediterranean Europe: A Cross Country Study" [Akdeniz Avrupa'sında Genetiği Değiştirilmiş (GM) Gıda Tüketici Kabulünün Yapısal Eşitlik Modellemesi: Bir Çapraz Ülke Çalışması]. *Food Quality and Preference*, 20(6): 399-409.

Çetin, B. (2015), *Toplumsal Rıza Üretiminde Yazılı Basın Tarafından Psikolojik Savaşın Kullanım Biçimi: Arap Baharı'nda Libya Sorunu*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Damlapınar, Z. (2003). *İktidar ve Kitle İletişim Araçları Üzerinden Rıza Üretimi: Teorik ve Ampirik Açından Kamusal Senaryo Süreci*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Daşar, E. (2014). *Günlük Gazete Karikatürlerinde Hegemonyanın İnşası ve Rızanın Üretimi: Salih Mercan Karikatürleri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Duman, S. (2012). *KSS Kampanyaları Sunumunda Reklam Söylemi Kullanımı ve Toplumsal Rıza Üretimi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Antalya: Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Durmaz, G. (2015). *İktidar ve Kitle İletişim Araçları Üzerinden Rıza Üretimi: Bir Söylem Analizi Uygulaması*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Erdem, M.ve Meriç, E. (2012). "Okul Yönetiminde Kayırmacılığa İlişkin Ölçek Geliştirme Çalışması". *Eğitim Bilimleri Araştırma Dergisi*, 2(2), 141-154.

Gül, H., Kiriş, H. M., Negiz, N., & Gökdâyı, İ. (2014). *Türkiye'de Yerel Yönetimler ve Yerel Siyaset*. Ankara: Detay Yayıncılık.

- Hair, J. F., Anderson, R. E., Tatham, R. L., & Black, W.C. (1998). *Multivariate Data Analysis*. (5th Edition). Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.
- Karasar, N. (2013). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Klainbaum, D.G., Kupper, L. L., & Muller, K.E., (1987). *Applied Regression Analysis and Other Multivariable Methods*. Boston: PWS-Kent Publishing.
- Kleinig, J. (2010). "The Nature of Consent". In F. G. Miller & A. Wertheimer (Eds.), *The Ethics of Consent: Theory and Practice* (pp. 3-24). New Yorke: Oxford University Press.
- Kline, P. (1994). *An Easy Guide to Factor Analysis*. London: Routledge.
- Malhotra, N. K., Kim, S. S., & Agarwal, J. (2004). "Internet Users' Information Privacy Concerns (IUIPC): The Construct, the Scale, and a Causal Model" [İnternet Kullanıcılarının Bilgi Gizliliği Endişeleri (IUIPC): Yapı, Ölçek ve Nedensel Bir Model]. *Information Systems Research*, 15(4), 336–355.
- Meyers, L. S., Gamst, G., & Guarino, A. J. (2006). *Applied Multivariate Research. Design and İnterpretation* [Elektronik Sürüm]. California: Sage Publication.
- Özözen Kahraman, S. (2007). *Seçimlerin Mekânsal Analizi*. Ankara: Gazi Kitapevi.
- Sarıbay, Ali Yaşar (1998). *Siyaset, Demokrasi ve Kimlik*. Bursa: Asa Yayınları.
- Schumpeter, J. A. (2014). *Kapitalizm, Sosyalizm ve Demokrasi*. (Çev.: Hasan İlhan). Ankara: Alter Yayınları.
- Şimşek, Ö. F. (2007). *Yapısal Eşitlik Modellemesine Giriş: Temel İlkeler ve Lisrel Uygulamaları*. Ankara: Ekinoks Yayınları.
- Taşçıoğlu, R. (2009). "Siyasetin Teknikleşmesi Bağlamında Türkiye'de Siyasal Reklamcılık". Abdullah Özkan (Ed.), *Siyasetin İletişimi* (ss 271-292) içinde. İstanbul: Tasam Yayınları.
- Tavşancıl, E. (2010). *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Tekin, Halil (1993). *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*. Ankara: Yargı Yayınları.
- Temizel, M. (2012). *Türkiye'de Seçmen Davranışlarında Sosyo-Psikolojik, Kültürel ve Dinsel Faktörlerin Rolü: Kuramsal ve Ampirik Bir Çalışma*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tezbaşaran, A. A. (1996). *Likert Tipi Ölçek Geliştirme Kılavuzu*. Ankara: TPD Yayınları.
- Turgut, M. F. (1997). *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Metotları*. Ankara: Gül Yayınevi.
- Yıldırım, C. (1999). *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*. Ankara: OSYM yayınları.